

Specialiosios
pedagogikos
ir psichologijos
centras

Smurto ir patyčių prevencijos veiksmingumą sąlygojantys veiksniai

2018 m. birželis

Smurto ir patyčių prevencijos veiksmingumui pasiekti būtini žingsniai

Atpažinti

Veikti nedelsiant: stabdyti smurtinį
elgesį

Numatyti tolesnius veiksmus, teikti
pagalbą

Draugiškos grumtynės, konfliktas ar patyčios?

Kas padeda atskirti?

- ❖ Tikslas
- ❖ Jėgos / galios santykis
- ❖ Pasikartojimas
- ❖ Įvykio pasekmės
- ❖ Pagalbos poreikis

Patyčių samprata (pgl. D.Olweus)

Agresijos elementas: ketinimas įskaudinti (tikslinga veikla)

Pasikartojantis reiškiny: du kartus per mėnesį ar dažniau

Jėgos disbalansas: stipresnioji ir silpnesnioji pusė

Patyčių formos: žodinės, fizinės, socialinės, kibernetinės.

Mokinių vaidmenys patyčių situacijoje

Patyčių ratas

Mokinys, kuris tyčiojasi

Šie mokiniai nori tyčiotis, inicijuoja patyčias ir užima lyderio poziciją

Pasekėjas

Šie mokiniai palankiai vertina kitų užgauliojimą ir aktyviai dalyvauja patyčiose, tačiau dažniausiai nėra patyčių iniciatoriai ir nevadovauja patyčiomis

Palaikantysis

Šie mokiniai aktyviai ir atvirai palaiko patyčias, pavyzdžiui, juokdamiesi ar atkreipdami dėmesį į patyčias, tačiau prie patyčių neprisideda

Pasyviai palaikantysis

Šie mokiniai pritaria patyčioms, tačiau atvirai nedemonstruoja palankumo ir pritarimo tokiame elgesiu

Neutralus stebėtojas

Šie mokiniai neįsitraukia į patyčias, aktyviai nepalaiko nei vienos pusės ir neužima jokios pozicijos patyčių situacijoje; jie dažniausiai mano, kad „tai ne mano reikalas“ arba „įdomu, kas vyks toliau“

Gynėjas

Šie mokiniai nepritaria patyčioms ir padeda ar bent mėgina padėti tam mokiniui, kuris yra skriaudžiamas

Galimas gynėjas

Šie mokiniai nepritaria patyčioms ir mano, kad turėtų padėti vaikui, iš kurio tyčiojamasi, tačiau paprastai nesiima aktyvių veiksmų

Patyčių objektas

Mokinys, iš kurio tyčiojamasi

KOKS TAVO VAIDMUO?...

Patyčių pasekmės patiriantiems:

Emocinės reakcijos: nesaugumas, baimė, liūdesys, prislėgtumas, kaltė, nepasitikėjimas savimi, neviltis, bejėgiškumas. Galimos suicidinės mintys.

Psichosomatiniai simptomai: galvos, pilvo, skausmai, pykinimas, miego, apetito sutrikimai;

Elgesio problemos, mokymosi sunkumai: vengimas lankyti mokyklą, pamokų praleidinėjimas, bloga dėmesio koncentracija, suprastėjusi mokymosi motyvacija, žemi akademiniai pasiekimai, agresijos protrūkiai (siekis nutraukti smurtą, impulsyvi reakcija, kylanti iš bejėgiškumo) ir kt.

Ilgalaikės pasekmės gali būti jaučiamos net suaugusiojo amžiuje.

Patyčių pasekmės

Skriaudėjams: nesustabdžius jų smurtinio elgesio, didėja tikimybė, kad ateityje jie bus linkę vartoti psichoaktyvias medžiagas, smurtauti, turės mokymosi sunkumų.

Stebėtojams: patyčių situacijos gali provokuoti nesaugumą, nerimastingumą, nenorą lankyti mokyklą, bejėgiškumo, kaltės jausmus.

Kas trukdo įveikti patyčias?

- ❖ Atpažinimo stoka: patyčios ne visada vyksta atvirai
- ❖ Suaugusiųjų nuostatos
- ❖ „Skundiko“ etiketės klijavimas
- ❖ Dvigubų standartų taikymas, patyčių kultūros toleravimas, tyčiojimosi elgesio demonstravimas
- ❖ Suaugusiųjų reagavimo nuoseklumo ir pagalbos tęstinumo stoka

Kas padeda mažinti patyčių paplitimą?

- Patyčių problemos pripažinimas ir sprendimas (kuo anksčiau užkardomas netinkamas elgesys, tuo mažesnė galimybė jam rutuliotis).
- Aiški ir nuosekli mokyklos politika prieš patyčias („gyvos“ taisyklės ir tvarkos).
- Aktyvus suaugusiųjų vaidmuo.
- Vaikų socialinių emocinių kompetencijų ugdymas, socialinės atsakomybės skatinimas.
- Nuoseklus ir kokybiškas prevencinių programų įgyvendinimas.
- Bendradarbiavimas su tėvais.

Patyčių prevencijos veiksmingumą didina (1):

- ❖ Visą mokyklos bendruomenę įtraukiančios priemonės ir programos, kurios apjungia universalios, atrankinės ir tikslinės prevencijos komponentus.
- ❖ Skiriamas atskiras laikas patyčių temoms nagrinėti, pvz., reguliarių klasės valandėlių metu.
- ❖ Efektyvus klasės valdymas, kuris padeda sukurti ir palaikyti pozityvų, paremiantį, saugų klasės mikroklimatą.
- ❖ Pozityvaus elgesio skatinimo sistema, paremta visos mokyklos personalo įsitraukimu.
- ❖ Saikingas ir pamatuotas įgyvendinamų prevencinių programų kiekis (antraip – personalas „užtvindomas“ veiklomis, jiems sunku išlaikyti lojalumą ir įsitraukimą į konkrečią programą).

Patyčių prevencijos veiksmingumą didina (2):

- ❖ Pagalbos sistema patyčias patyrusiems ir skriaudėjams bei jų tėvams.
- ❖ „Karštųjų“ mokyklos taškų (kur vyksta daugiausiai patyčių) identifikavimas ir suaugusiųjų priežiūra juose.
- ❖ Mokinių šeimų įsitraukimas atskleidžiant patyčių atvejus bei ugdant tinkamus vaikų bendravimo įgūdžius (mokinių tėvai turėtų būti mokomi kaip kalbėti su vaikais apie patyčias).

Nerekomenduojama / nėra laikoma tinkama patyčių prevencijoje:

- ❖ Skatinimas / drąsinimas „atsilyginti tuo pačiu“: formuoja nuostatą, kad agresija – tinkamas problemų sprendimo būdas; užsuka „smurto ratą“; stiprina agresiją ir didina sužalojimo tikimybę
- ❖ Priverstinis atsiprašymas / susitaikymas (nelygių jėgų akistata)
- ❖ Mediacija, mentorystė
- ❖ Nulinės tolerancijos politika
- ❖ Darbas su besityčiojančiųjų grupėmis (gali veikti „socialinio užkrato“ efektas, agresyvius polinkius)
- ❖ Pašalinimas iš ugdymo įstaigos/ nušalinimas nuo ugdymo proceso tam tikram terminui: neduoda laukiamo efekto dėl patyčių, bet pagilina elgesio ir mokymosi problemas.

Specialiosios
pedagogikos
ir psichologijos
centras

Smurto ir patyčių prevencijos veiksmingumą sąlygojantys veiksniai

2018 m. birželis